

ROZHOVOR **S Janem Němcem** 4KONTEMPLACE **Zdeněk Volf o Josefu Suchém** 14**Jan Němec****Ichtys**

plamen bylo to jediné  
co nám nikdy nešlo zkřížit:  
příliš tíhl vzhůru  
než aby se dal roztepat  
a hmotu měnil přímo ve světlo

(a nyní už jen my moderní básníci  
sprostí překupníci napěněných jisker  
smutní počtáři malých  
neznámých

χ)

(Ze sbírky *První život*, 2007)DVAKRÁT **Romana Křenková: Peřiny a chléb** 3POEZIE **J. Stanislav | D. Herman** 6 **K. Pisk** 8PRÓZA **Sergej Lebeděv: Děti srpna** 9LITERÁRNÍ ŽIVOT **Od 12. do 20. října** 12ESEJ **Lukáš Senft: Spánek je pro sraby** 15VÝROČÍ **Ladislav Landa** 16HISTORIE KOLONIALISMU **Římské kolonie** 17NAD KNIHOU **D. Sölleová: Mystika a vzdor** 18PNP **Chrysostom František Mastík** 19RECENZE **Kukal** 20 **Zajíček** 21 **Enrigue** 23

**Jak s odstupem času hodnotíš svůj román *Dějiny světla*, jehož hlavní postavou je fotograf a mystik František Drtikol? Máš dojem, že jsi mu po napsání knihy lépe porozuměl?**

Myslím, že jsem docela dobře porozuměl postavě, kterou jsem z Františka Drtikola udělal, a řekl bych, že díky práci na tom románu jsem o něco lépe porozuměl sobě. Co se týká skutečného Drtikola, platí, co tam uvádím v autorské poznámce: V životě každého člověka je více neznámého než známého a to známé rychle upadá v zapomnění. Navíc když píšeš román, potřebuješ svět zprostředkovat skrze konkrétní situace a dialogy, a to je přesně ta vrstva skutečnosti, která se v minulosti ztrácí jako první.

**U Drtikola se snoubí umění fotografie se spiritualitou. Lze psaní chápat také jako duchovní proces?**

Dokonce bych řekl, že psaní – ale týká se to stejnou měrou i čtení –, které neobstojí také jako duchovní proces, nemá nakonec valný význam. Svět nabízí mnoho prostředků, jak si ukrátit dlouhou chvíli, a literatura sice může být jedním z nich, ale je jí na to trochu škoda. Ovšem současný člověk má často podvědomý pocit, že život opravdu je takovou dlouhou chvílí, takže tu máme „ukracovací“ literaturu, běžně označovanou jako populární, která má čtenáře hlavně zabavit, přičemž oba významy toho slova – bavit a na čas odcizit sobě samému – jsou docela na místě. To rozlišení na populární a uměleckou literaturu dnes není moc oblíbené, protože jsme na bojišti, které teprve včera opustila postmoderna, a protože populární literatura se vyzbrojila marketingem, jehož cíl je stejný, i když motivace jiná než v případě postmoderny, totiž zrušit hranice, jenže já se bez něj tak docela obejít nedokážu. Nezáleží na termínech jako umělecká nebo populární, s nimiž je potíž, jde zkrátka o to, že stejné věci jde dělat ze zcela odlišných existenciálních důvodů, respektive buď z existenciálních důvodů, anebo bez nich. V tomto ohledu doporučuji třeba nepříliš známou, ale podnětnou knihu básníka a překladatele Vladimíra Mikeše *Proč psát?* Hezky tam ukazuje, čím vším může psaní být.

**Může být psaní meditací? Bylo psaní *Dějin světla* meditací?**

Tady bych byl spíš opatrný. Meditace je jedno z těch slov, která se používají tak volně, až se rozplývá jejich smysl; a zrovna meditace je slovo, jehož smysl stojí za to opatrovat. Dnes například běžně zaslechneš vazbu „meditovat o“. Stejně tak bychom mohli říkat třeba „vzdalovat se k“ nebo „milovat proti“. Předložka zkrátka občas dokáže dokonale popřít smysl slovesa, ke kterému se váže, a pokud ho někdo jako v tomto případě nezná, beze všeho prohlásí, že o nějakém tématu dlouze meditoval. Jasně, meditace může nabývat různých podob, ale obvykle se s ní pojí právě překročení konceptuálního myšlení, takže nedává příliš smysl používat to sloveso ve významu myslet, i kdyby to znamenalo myslet, až se ze mě kouřilo – naopak, tím menší smysl by to dávalo. Ze stejného důvodu se psaní těžko kdy může stát meditací, protože když píšeš, myslíš, co hůř, myslíš ve slovech, to znamená jsi přímo uprostřed labyrintu; proto Julio Cortázar říká, že psát znamená črtat svou mandalu a zároveň jí procházet.

**Myslel jsem to tak trochu v duchu Matissova výroku: „Když tvořím, tak věřím, že je Bůh“. Při psaní – ale nevím, zda to platí i pro prózu, i když**

**věřím, že pro některé typy určitě ano – také člověk zakouší výstupy nad sebe, ponory a přesahy. Údiv nad tím, co jsem to vlastně napsal... Ostatně tuhle zkušenost musíš znát i z tvorby poezie. Debutoval si, nemýlí-li se, sbírkou básní.**

Jistě, proto to člověk dělá, aby se proboural sám sebou, nebo aby sám sebe chytil za pačesy a vyzvedl se o schod výš. Tuším, že to byl Rilke, kdo vzletně řekl, že člověk je tak velký, o kolik sám sebe překročí; no, zní to jako Rilke, ne? To jsou ty výstupy nad sebe, ponory a přesahy, o kterých mluvíš. Mezi poezií a prózou v tomto směru nebude velký rozdíl, bylo by mi urážkou Boha domnívat se, že básník je mu blíž než prozaik, dobře, pokud tedy nejsi zrovna Růmí, a ten údiv, že jsi napsal něco, co bys sám do sebe neřekl, je jednou z tajných slastí tvorby jako takové. Jinými slovy, ať básník, nebo prozaik, tak jako tak špinavými hadry neustále leštiš zrcadlo, nejdřív se ho asi ptáš, kdo je na světě nejkrásnější nebo nejtalentovanější, ale pokud nejsi beznadějný případ, brzy tě to omrzí, začneš klást zajímavější otázky, až dřív nebo později skončíš u té poslední, které se nelze vyhnout: Zcadlo, zrcadlo, kdo jsem? Vážně... No a zrcadlem se dál míhají nejruznější bytosti, které poznáváš nebo nepoznáváš, ale řekl bych, že když se budeš ptát dostatečně upřímně, jednou před to vyleštěné zrcadlo předstoupíš a ono zůstane – jaké překvapení, jaká ironie – prázdné, jako bys před ním ani nikdy nestál: v podstatě nejsi nikdo. Možná že potom člověk konečně napíše něco opravdu dobrého!

**Připravuješ pořad o francouzské mystičce Simone Weilové. Neláká tě vtělit se pro změnu do ní? Čím tě zaujala?**

Ona už Weilová zaujala kdekoho. Simone de Beauvoir o ní řekla, že jí závidí její srdce, Albert Camus, že poválečná obroda Evropy je bez jejích myšlenek nepředstavitelná, a Charles de Gaulle, že je to prostě bláznivá ženská... S Weilovou to je těžké, ona byla extrémní osobnost: s geniálními morálními postřehy, ale zároveň s množstvím nezpracovaných osobních traumat, odborářka a zároveň mystička, takových v sociálním hnutí mnoho nebylo. Za druhé světové války se v podstatě utýrala k smrti, pořád sprádala fantastické plány na výsadky ženských sborů na obsazených územích a zároveň měla potíž vůbec něco sníst... Ano, život Simone Weilové poskytuje skvělou látku na román, je dramatický a zároveň má svou vertikálu, jenže to nestačí. Diskvalifikuje mě asi už jen to, že neumím francouzsky, takže bych neměl možnost dostat se k většině pramenů. Ačkoli přiznávám, že když jsem teď pro Vltavu připravoval cyklus čtení z jejích deníků, na okamžik jsem se pro ten nápad psát o Weilové nadchl. Je tam ten silný moment, kdy se z Ameriky, kam odvezla své rodiče, vrací do Evropy na nějakém švédském parníku, je to už za války, zbývá jí sotva rok života, na palubě je jen pár dalších pasažérů, drobky národů, kličkují Atlantikem mezi německými ponorkami a Weilová ostatním navrhuje, aby si jako v Dekameronu vyprávěli příběhy... Mezitím sama rekapituluje svůj život, sociální působení, mystické zážitky, vzpomíná na svého bratra, geniálního to matematika... No, bylo by o čem psát.

**A kteří jiní mystikové či psychonauti tě zaujali či pronikli do tvého citění a myšlení?**

To je hezká otázka, ale musel bych ti tu převyprávět celou svou intelektuální biografii... Dlouho jsem byl takový chytrolín,

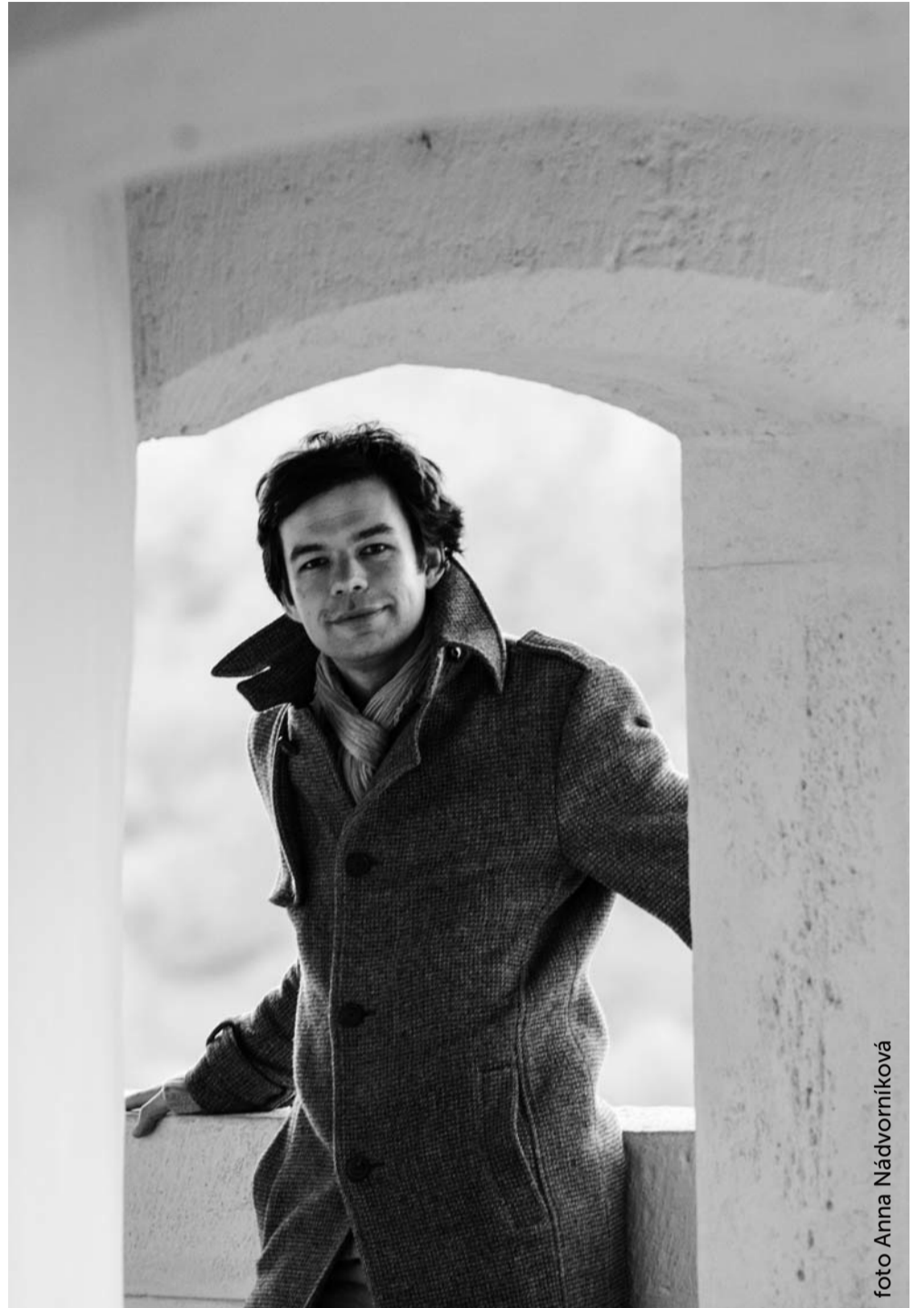


foto Anna Nádorníková

**Jan Němec** (1981, Brno) vydal sbírku poezie *První život* (2007), sbírku povídek *Hra pro čtyři ruce* (2009) a román *Dějiny světla* (2013). Je redaktorem měsíčníku *Host* a předsedou Asociace spisovatelů. Žije v Brně a v Poličce.

dítě, kterému jde vše snadno, domýšlivě to považuje za svou zásluhu a trochu na to hřeší. Ještě když jsem se hlásil na vysokou, byl jsem u přijímaček první, na sociologii i na divadelní dramaturgii – a teď se podrž: byl jsem dokonce pátý na oboru podnikový management, kam jsem si dal přihlášku z čiré bujnosti. Měl jsem za sebou dobré gymnázium a šlo mi to, co se dnes ve vzdělávacím systému cení, to znamená žonglovat s pojmy, hbitě si osvojovat různé perspektivy, pádlovat po umělých diskursivních kanálech a příležitostně sdělit nějaký ten názor. Ale docela brzo jsem si uvědomil, že život je jinde, a ty diskursivní kanály, ve kterých plavou leklé ryby, našťásti jen konceptuální, ve mně podnes vyvolávají návaly nevolnosti. Oči mi otevřely jednak nějaké osobní záležitosti, protože co si budeme povídat, slibného psychonauta z člověka udělá první nešťastná láska, jednak jsem začal objevovat krásnou literaturu, hlubinnou psychologii a východní nauky. Už někdy začátkem vysoké školy jsem si zkrátka uvědomil, že ten chytrolín je poněkud směšná figura, jaksi se vyžil, i když prospívá, a že jestli chci dál, musím spoustu věcí přehodnotit. Myslím, že i dnes mě občas někdo omylem považuje za intelektuála, asi proto, že vím, že Foucault byl Michel a Žižek je Slavoj, ale on fotbalový fanoušek taky obvykle zná křestní

jména borců ze základní sestavy a pama-tuje si, proti komu skórovali, takže bych to moc nepřeceňoval.

**Takže jací autoři Tě nejvíc ovlivnili?**

To se během let samozřejmě dost měnilo. Ale jedno ze zásadních setkání pro mě určitě bylo to s Albertem Camusem, ne coby s prozaikem, a snad ani ne jako s myslitelem, spíš jako s mužem s ohnutým límcem u kabátu, jehož existenciální gesto mi na čas ukázalo směr. *Člověka revoltujícího* a Camusovy deníky, *Zápisníky*, jsem četl mnohokrát a i dnes, když je otevřu, cítím se jako na návštěvě u dobrého přítele. Camusovu verzi existencialismu jsem kolem svých dvaadvaceti let považoval poněkud pateticky za nejdůstojnější možný způsob, jak na výši prožít život, který nemá žádný jiný smysl než ten, který mu individuálně přidělíme. Ale jak už to bývá, horizonty před člověkem padají jako domino, aby se objevily nové, a já si dobře vybavuju moment, kdy jsem si dokázal připustit, že to možná není tak beznadějně – i když se zdá, že moderní člověk je metafyzicky zrazený spirituální kastrát, nemá pomlčka na náhrobním kameni mezi datem narození a datem úmrtí, jak to kdosi pěkně vystihl, možná je spíš jen trochu ublížený a zabarikádoval se v koupelně jako děčko, které nedostalo, co chtělo. Zase v tom sehrála roli

nějaká osobní zkušenost, bez té se horizonty jen tak nekácejí, a ta mě přiblížila k autorům, které ty jako psychoterapeut určitě dobře znáš, k C. G. Jungovi, Abrahamu Maslowovi, částečně ke Stanislavu Grofovi a dalším. – Teď vidím, že jsem z toho trochu vynechal literaturu, ale ta se tím samozřejmě proplétala neustále. Joseph Campbell věděl, co dělá, když do svého přehledu mytologií zahrnul i velká literární díla 20. století, protože třeba takový *Alexandrijský kvartet* Lawrence Durrella... O tom bychom mohli mluvit dlouho.

**Vždycky mě zajímaly rituální aspekty tvorby. Myslím, že Schiller potřeboval k psaní vůni hniјících jablek, které musely ležet v šuplíku jeho stolu. Dokud si k nim nečichl, nezačal psát. Máš nějaký rituál související s psaním?**

Nedávno jsem sám dělal rozhovor s Davidem Zábranským, a ten mi říkal, že když psal *Martina Juháse*, každý den po dva roky snídal to samé a každý den šel na stejnou procházku, nebo alespoň s pomocí nějaké aplikace v telefonu urazil stejnou vzdálenost, když už nemohl jít svou trasou. I Jiří Kratochvil mi kdysi vyprávěl, že své knížky musí vypočítat, v jeho případě se to myslím týkalo jen prvotní fáze, kdy se příběh rodí. Těmto věcem rozumím a nesměju se ani španělskému tenistovi Rafaelu Nadalovi, který si láhev s pitím vždy obrací etiketou k té straně kurtu, na které právě servíruje, přestože to působí úsměvně, jak si to pokaždé upravuje. Ale zároveň jsem rád, že takto obsedantně to s rituály kolem psaní nemám, důležité pro mě spíš je, uchovat jistou rovnováhu mezi psaním a ostatními částmi života.

**V současnosti jsi na stipendijním pobytu v Bratislavě. Lze tahle stipendia chápat jako svého druhu poustevnické zkušenosti? Pokud ano, pak do pousteven jistě patří démoni. Jaké demony jsi během bratislavského pobytu potkal? Co se vynořuje ze samoty – z nitra?**

Máš pravdu, tady v Bratislavě je to svého druhu poustevnická zkušenost, ale samozřejmě městského rázu: bydlím v části Kramáre, kde jsou shromážděny nemocnice, bydlím v desetipatrové činžáku o stu bytech, kolem houkají sanitky a v noci občas přistává vrtulník záchranné služby, v okruhu jednoho kilometru je dvacet lékáren, ale ani jediná pekárna – je to zkrátka velmi zvláštní volba pro rezidenční byty, ale to teď nechme stranou. Kdybych chtěl napsat pokračování *Nemocnice na kraji města*, měl bych kolem sebe vynikající materiál, ale jinak je to tu dost bezútěšné, takže člověku nezbyvá, než se opravdu ponořit do sebe, a to je nakonec jen dobře, truth is not out there. Ona je celá ta stipendijní situace ve své struktuře taková pohádková: vyprávíš se do ciziny, kde téměř nikoho neznáš, a očekává se, že něco získáš a přivezeš to domů, kde tě za to obejmou a nachystají sváteční tabuli... Ale abych ti odpověděl: paradoxně, z mé samoty se mimo jiné vynořilo to, že vůbec nic napsat nemusím.

**Ta poslední věta zní tvrdě. Jak to myslíš?**

Měl bych asi předeslat, že něco jsem tu napsal, ale myslím, že to za moc nestojí. A opravdu, jedna z důležitých věcí, které si odtud odvezu, je ta, že přece nic napsat nemusím. Má to více rovin, jedna souvisí s tím, že zatímco není těžké určit, kdy práce na rukopisu končí, nedá se tak úplně říct, kdy začíná. Můžeš přece psát básně očima upřenými na hladinu Dunaje, které

si nikdy nikdo nepřečte... Chci říct, člověk v sobě musí vytvořit prostor, aby vůbec mohl psát, a já jsem už při psaní *Dějin světa* dospěl k jistému morálnímu přesvědčení, že ten prostor by měl mít nějakou kvalitu, abys nakonec jen neobtěžoval druhé svými osobními potížemi, vydávanými za umění. Jiná rovina té věci je, že jakmile vydáš knížku, která není úplně propadák, cítíš trochu tlak, abys brzo napsal další, a tak ve svých očích i v očích světa potvrdil, že to nebyla náhoda – jako by něco takového mohla být náhoda. Svou roli sehraává nejen mírný tlak nakladatele, který chce mít co vydávat, ale také nějaké vnitřní puzení, nutkání, obvykle vysoce ceněné coby osobnostní rys pravého umělce. Mám to jinak, pro mě umělecká svoboda, a vlastně nejen ta umělecká, spočívá spíš v tom nic nemuset, než poslouchat nějaká nutkání. Konkrétně řečeno, je příjemné připustit si, že například nijak zvlášť nezáleží na tom vydat každé tři roky román, protože jich za život přece nemusí být dvánáct, ale třeba jen čtyři, budou-li za něco stát, takže jestli počítám dobře, vždycky dva můžu vynechat a místo toho se klouzat... Myslím, že v tomto má kritika pravdu, hodně knih, které vychází, je dost uspěchaných, jednak jsou často řemeslně nedotažené, ale co hůř, hlavně toho v nich málo kondenzuje, člověk tu vláhu setře jedním prstem.

**Dokážeš si ty osobně vzít rady kritiky k srdci?**

Myslím, že moc ne – asi nevěřím, že kritik psychofyzikálním zákonům, které platí ve světě mého románu, rozumí víc než já. Kritika respektuju v tom, že se mu v tom světě líbí, nebo nelíbí, možná má pocit, že by tam mohlo být tepleji nebo o něco silnější gravitace nebo by některé stromy mohly růst až do nebe, ale od toho je k nějaké užitečné radě ještě docela dlouhý kus cesty. Ale nechci se tu s kritikou přít, naopak, v souvislosti s tím, o čem v tomto rozhovoru dost mluvíme, mě napadá další věc, ve které má myslím kritika pravdu, ačkoli tato výtky se neobjevuje tak často, totiž že nám současným českým autorům chybí jakákoli metafyzika nebo alespoň ucelený pohled na svět. Když čteš autory tak rozdílné, jako jsou Nabokov a McCarthy, u obou jaksi cítíš, že literatura tu není nejzazší horizont, že ta filigránská vrstva slov vyrůstá z nějaké půdy, geologického podloží atd. To se ti s českým autorem stane spíš zřídka, všichni jsme dost přesypači slov, čest výjimce, jakou představoval Jan Balabán. Na druhou stranu, současné kritice zase obvykle chybí jakýkoli ucelený hodnotový rámec nebo estetický názor, a to ze stejného důvodu, totiž že nemá žádný ucelený náhled na svět. Zkrátka, nevíme už, co je krásné, nevíme, co je dobré, milí literární přátelé, nevíme víc než pekaři...

**Ano, na celistvý náhled neexistuje snadný recept. Domnívám se, že ve filosofické a duchovní rovině je třeba usilovat o jakýsi „integrální“ humanismus, který by do sebe pojal duchovní, sociální i ekologickou dimenzi. A v rovině literární si myslím, že by neškodila vracet se jaksí k základním tématům a nevyhýbat se základním sloům, i s vědomím, že je to nebezpečný balanc na hraně směřnosti a kyče.**

To je dobře, že mluvíš o humanismu, přestože intelektuální směry posledních desetiletí ho obvykle považovaly za překonaný. Humanismus vyžaduje určitou představu o lidské přirozenosti, a to ani trochu

nejde do krámu strukturalismu, sociálnímu konstruktivismu nebo filosofickému relativismu toho či onoho ražení, takže lidská přirozenost byla z většiny našich humanitních oborů s díky vypoklonkována... Jenže bez určité představy o lidské přirozenosti, o tom, co je pro člověka jako člověka dobré, se například v politické praxi v nejširším smyslu slova není možné obejít a já úplně souhlasím, že něco jako integrální nebo spirituální humanismus by nám například tvář v tvář uprchlické krizi bylo dost užitečné.

K dilematu velkých slov mě napadá analogie. Mám dost rád současnou vážnou hudbu, a když jsem žil v Krakově, zašel jsem na tamní hudební fakultu na koncert, který byl součástí tvůrčích dílen určených pro mladé skladatele z celé Evropy. Na programu byly jejich komorní kusy, obvykle pro jeden dva nástroje, a přestože, jak říkám, současnou vážnou hudbu vnímám, tento koncert mě přivedl do úzkých. V programu ses například dočetl, že zazní houslová etuda, ale potom někdo šustil smyčcem, klepal klouby prstů na dřevo houslí, a co se strun týče, dovoleno bylo maximálně nějaké to pizzicato. Nebo klavírní skladba: klavír byl samozřejmě důkladně preparovaný a klaviatura v podstatě zbytečná, zato paličky se „klavíristovi“ hodily v neuvěřitelném množství. Zkrátím to, během toho večera snad nikdo nerozezněl žádný hudební nástroj tak, jak je konstrukčně uzpůsobený. Zdálo se mi to hloupé, jednak že podobné vylomeniny se samozřejmě děly už v 60. letech, a tohle vypadalo jako ten nejtradičističtější spolek milců experimentu, ale hlavně jsem si díky tomu uvědomil jednu obecnou věc, totiž jak snadno se dnes jako umělec můžeš nechat zahnat do kouta, a to co se týče tématu i výrazu. Hrát *smyčcem* na housle? Psát *milostné* básně? Uvažovat o *lidské přirozenosti*? No to snad ne! Vždycky se najde někdo, kdo po tobě začne metat intelektuální pěnu dní a umlátí tě novinami, nejlépe rovnou se zítřejším datem... Ale jakou máme volbu? Buď občas používat velká slova i za cenu toho, že někdy přestřelíme, že jim osobně nedostojíme, že spíše podležeme než přeskočíme, anebo bojácně prožít život s těmi malými. Buď si housle nasadit pod bradu s pyšným a současně pokorným vědomím, že jsi pokračovatelem těch, které miluješ, anebo se někde krčit v koutě.

**Na Sjezdu spisovatelů jsi také mluvil o veřejné, společenské roli spisovatele. Proto mi to nedá, zeptat se tě na totéž, na, co jsem se před časem ptal i Marie**

## GLOSA |

Před čtyřmi a osmi lety jsem čtenáře *Tvaru*, pod zámlinkou lexikální glůsky v rámci rubriky „Ejhle, slovo“ (vzpomenete ještě?), zpravil o tom, jak dopadl světový šampionát v ragby, respektive kdo se stal novým mistrem světa. Rubrika z našich stránek zmizela, navzdory tomu proběhl v uplynulých týdnech další šampionát – a mě svrbí na jazyku jméno vítěze. Vůbec poprvé obhájil titul úřadující šampion: novozélandský národní tým čili All Blacks; zároveň se stal s třemi tituly nejúspěšnějším mužstvem historie. Pozoruhodně osobitá a poetická jest česká ragbistická terminologie (*rváček, pilíř, mlynář, rojník, kopáč, mlýnovka, útokovka, tříčtvrťka, zadák*, abych jmenoval jen označení jednotlivých hráčů), a snad proto nezachází na úbytě, naopak, televizní komentátoři ji hojně a s očividným gustem

**Iljašenko. Jak se díváš na uprchlickou krizi? Respektive na atmosféru v naší zemi? A jak můžou spisovatelé reagovat na takovéto události?**

To je těžké, prezident si do řeznictví jezdí kupovat prasečí hlavu, lid spokojeně pořádá mediální prejt z Agrofertu. Kdybych v celém tom marasmu měl hledat něco dobrého, řeknu, že alespoň víme, co jsme zač. Krásné na tom je, že najednou o kultuře a o hodnotách mluví i lidé, od kterých bychom to vůbec nečekali. Dokonce i na křesťanství došlo, to je jen vidět, že tento národ ateistů už úplně ztratil rozum. Vidíš, člověka to vede jenom k úsměškům.

**Dobře, ale co s tím může dělat spisovatel? Analyzovat falešný jazyk, kterým je tenhle marasmus spoluvytvářen? Pokoušet se mluvit do médií? Sepisovat prohlášení? Nebo stačí být věrný „čisté“ literatuře, a tím to hlubší a pravdivější v kultuře nést a snad i někomu předat? Co s tím?**

Je mi líto, ale jako spisovatelé žádné řešení uprchlické krize nemáme. Osobně vítám každý kritický článek, který ukazuje, jak některá média tvarují a vytvářejí to, o čem informují, a že to dělají proto, aby zvýšila prodej nebo sledovanost, protože to je jejich primární zájem. Vítám veřejná morální gesta, která se staví na stranu těch, kdo jsou v nouzi, a sám také přirozeně jsem na jejich straně a k těm gestům se obvykle připojuju. Ale obávám se – a možná bych to ani neměl říkat, ale asi musím –, že podstata věci tím zůstává celkem nedotčená. Uprchlická krize je krizi našeho postoje, našeho postoje k bližnímu, a ten každý z nás zaujímá výhradně na základě toho, kým je. Proto jsem před chvílí řekl, že kdybych v tom marasmu měl hledat něco dobrého, je to fakt, že alespoň vidíme, kdo jsme. Uprchlická krize je takový rentgen společnosti, jinak spíš apatické, a my najednou vidíme, že ten čtyřicet let utlačovaný národ není o moc lepší, když ho neutlačují, a že tedy externalizovat zlo je iluze, se kterou už bychom mohli přestat. Ale co dál? Musel bys pozvat jednoho po druhém na psychoterapii, abys zjistil, jaké jsou skutečné důvody naší ustrašenosti a nesnášenlivosti. Pokud by se ti je podařilo odstranit, bylo by po uprchlické krizi – zůstal by z ní jen logistický úkol a poté velká výzva pro vzdělávací a sociální služby. Evropa je dostatečně schopná, aby obojí zvládla, jen kdyby měla podporu Evropanů.

*Ptal se Adam Borzič*

užívají (ještě tak přijít na nějaké trefné ekvivalenty *rucku* a *maulu*), ba tu a tam i kreativně obohacují. V jednom ze zápasů playoff jsem zaslechl překrásný výraz: primárním cílem v ragby je ztéci soupeřovo brankoviště, dopravit a položit tam onen šišatý nesmysl – novotvar (?) *pokladiště* je tedy naprosto systémový a oproti poněkud fádňimu *brankovišti* i svojský. Až si tak říkám: kolik takových lexikálních pokladů asi zůstává v tomto sportu dosud neobjeveno?

*Michal Škrabal*

P. S. Pokud snad někdo z čtenářů vlastní a už vlastnit nechce příručku Ondřeje Sekory *Rugby, jak se hraje a jeho pravidla* z roku 1926, rád ji od něj odkoupím. Dotyčný či dotyčná nechtě se mi prosím ozve na [skrabal@itvar.cz](mailto:skrabal@itvar.cz).